

84/7/A/2014

POSTANOWIENIE
z dnia 17 lipca 2014 r.
Sygn. akt P 28/13

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Marek Kotlinowski – przewodniczący
Zbigniew Cieślak
Maria Gintowt-Jankowicz
Piotr Tuleja
Andrzej Wróbel – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 lipca 2014 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego we Wrocławiu:

czy art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.) w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, są zgodne z art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1, art. 21 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji, a także z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175),

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070, z 2005 r. Nr 169, poz. 1417, z 2009 r. Nr 56, poz. 459 i Nr 178, poz. 1375, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654) **umorzyć postępowanie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.**

UZASADNIENIE

I

1. Postanowieniem z 26 kwietnia 2013 r. (sygn. akt II Ca 1372/12) Sąd Okręgowy we Wrocławiu (dalej: sąd pytający) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, czy art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.; dalej: k.c.) w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, są zgodne z art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1, art. 21 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji, a także z art. 1

Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175; dalej: protokół nr 1 do konwencji).

1.1. Pytanie prawne zostało przedstawione w związku z następującym stanem faktycznym:

Postanowieniem z 10 lipca 2012 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek K.M. o ustanowienie na nieruchomości położonej w Psarach służebności przesyłu na rzecz kaźdoczesnego właściciela urządzenia przesyłowego – linii energetycznej zlokalizowanej na powyższej działce, za jednorazowym wynagrodzeniem w wysokości 15 488 zł. Sąd Rejonowy oddalił wniosek, uznając za zasadny zarzut nabycia przez zasiedzenie w dobrej wierze z dniem 1 października 2001 r. służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez poprzednika prawnego Tauron Dystrybucja S.A. z siedzibą w Krakowie – uczestnika postępowania. Od powyższego postanowienia apelację wniósł wnioskodawca.

W związku z rozpatrywaną sprawą sąd pytający powziął wątpliwość co do konstytucyjności kwestionowanych przepisów.

1.2. Na tle rozpatrywanej sprawy sąd pytający kwestionuje konstytucyjność art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 k.c., powołując się na następujące argumenty:

Służebność przesyłu jest nowym rodzajem służebności, czyli ograniczonym prawem rzeczowym. Do porządku prawnego została wprowadzona 3 sierpnia 2008 r. przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731).

Zdaniem sądu pytającego, w orzecznictwie sądowym uznano, „stosując i interpretując dynamicznie prawo”, tj. kwestionowane przepisy art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 k.c., że na rzeczy cudzej mogła zostać nabyta przez zasiedzenie służebność odpowiadająca służebności przesyłu. Orzecznictwo Sądu Najwyższego a za nim sądów powszechnych przyjmuje bowiem, że przed ustawowym ustanowieniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (zob. np. uchwałę SN z 7 października 2008 r., sygn. akt III CZP 89/08; wyrok SN z 12 grudnia 2008 r., sygn. akt II CSK 389/08; postanowienie SN z 17 grudnia 2008 r., sygn. akt I CSK 171/08 oraz postanowienie SN z 13 października 2011 r., sygn. akt V CSK 502/10).

W ocenie sądu pytającego, przyjęta w orzecznictwie wykładnia, na mocy której została wykreowana przed 3 sierpnia 2008 r. służebność odpowiadająca służebności przesyłu, ma charakter prawotwórczy. Efekt zabiegów interpretacyjnych dalece odbiega od językowego brzmienia treści kwestionowanych przepisów.

W opinii sądu pytającego, „wyżej opisany sposób wykładni przepisów prawa określonych w pytaniu prawnym może pozostawać (pozostaje) w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP oraz przepisem art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, które dotyczą ochrony własności” (uzasadnienie, s. 7).

W przekonaniu sądu pytającego, „formułowanie obciążeń prawa własności w drodze skomplikowanych zabiegów interpretacyjnych, których skutek znacząco odbiega od językowego brzmienia wykładanego przepisu prawa (...) uniemożliwia właścicielowi skorzystanie we właściwym czasie z przysługującej mu ochrony prawnej” (uzasadnienie, s. 10).

Wszystko to przemawia, w ocenie sądu pytającego, za uznaniem, że wskazana wykładnia kwestionowanych przepisów narusza wynikającą z art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji zasadę ochrony własności, a także godzi w konstytucyjne zasady równości,

proporcjonalności i demokratycznego państwa prawnego, a także narusza protokół nr 1 do konwencji.

1.3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 26 czerwca 2013 r. sąd pytający został wezwany do usunięcia braków formalnych pytania prawnego, poprzez m.in.:

1) wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy sentencją postanowienia z 26 kwietnia 2013 r. a uzasadnieniem tego pytania, polegającej na wskazaniu w sentencji i na stronie 2 uzasadnienia – art. 385 k.c., a w dalszej części uzasadnienia – art. 285 k.c.;

2) wskazanie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie prawne może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem, w związku z którą pytanie zostało postawione.

1.4. Postanowieniem z 11 lipca 2013 r. (sygn. akt II Ca 1372/12) sąd pytający uzupełnił braki formalne pytania prawnego, wskazując, że odpowiedź na pytanie prawne ma decydujący wpływ na rozstrzygnięcie w toczącej się sprawie – może przesądzić w szczególności, czy wniosek zostanie oddalony, czy też sąd uzna występowanie podstaw do ustanowienia służebności przesyłu w oparciu o regulację art. 305² § 2 k.c. i w konsekwencji bądź sam wyda orzeczenie konstytucyjne tej treści, bądź uchyli zaskarżone postanowienia do ponownego rozpoznania.

Ponadto sąd pytający sprostował oczywistą omyłkę pisarską w sentencji postanowienia z 26 kwietnia 2013 r., w miejsce słów „art. 385 § 1 i 2 k.c.” wpisując prawidłowo „art. 285 § 1 i 2 k.c.”.

2. Marszałek Sejmu w piśmie z 7 kwietnia 2014 r. w imieniu Sejmu wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (dalej: ustawa o TK), ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Marszałek Sejmu podkreślił, że Trybunał Konstytucyjny nie może rozstrzygać wątpliwości prawnych związanych ze sprawowaniem przez sądy wymiaru sprawiedliwości. Zadanie to pełni bowiem tradycyjnie Sąd Najwyższy albo Naczelny Sąd Administracyjny. Trybunał Konstytucyjny nie posiada właściwości do oceny sposobu stosowania prawa przez sądy i ustalania wykładni ustawy. Wraz z wejściem w życie Konstytucji, Trybunał Konstytucyjny utracił kompetencję do dokonywania powszechnej wykładni przepisów.

Tymczasem w niniejszej sprawie, zdaniem Marszałka, sąd pytający wnosi o kontrolę wykładni przepisów dokonanej przez sądy. Zarzuty sądu pytającego dotyczą wyłącznie wadliwego stosowania prawa i stanowią wyraźną polemikę z orzecznictwem Sądu Najwyższego.

W opinii Marszałka Sejmu, przeprowadzenie oceny konstytucyjności wykładni kwestionowanych przepisów dokonanej przez sądy wykracza poza konstytucyjnie wyznaczone granice kognicji Trybunału Konstytucyjnego. Przedmiotem pytania prawnego może być wyłącznie ocena hierarchicznej zgodności aktów normatywnych. Sejm podziela zatem stanowisko Prokuratora Generalnego przedstawione w piśmie procesowym, że postępowanie w niniejszej sprawie winno ulec umorzeniu. Zdaniem Marszałka Sejmu, nie ulega wątpliwości, że zgłaszane przez sąd pytający zastrzeżenia mają charakter *stricte* wykładniczy i nie powinny stanowić podstawy wystąpienia z pytaniem prawnym. Co więcej, w przekonaniu Marszałka Sejmu, sąd pytający poza generalnym zarzutem niekonstytucyjności sposobu wykładni, nie przedstawił żadnych argumentów na poparcie swego stanowiska w sprawie niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 3 lutego 2014 r. przedstawił stanowisko, że postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Powyższe stanowisko zostało uzasadnione w oparciu o następujące argumenty:

Zdaniem Prokuratora Generalnego, pytanie prawne, które zainicjowało postępowanie przed TK, spełnia wyłącznie jedną z trzech wymaganych przesłanek formalnych, tj. przesłankę podmiotową. Nie została natomiast spełniona przesłanka przedmiotowa i ściśle z nią związana funkcjonalna – przedmiot pytania prawnego stanowi bowiem zarzut dotyczący wadliwego stosowania prawa, czy też jego błędnej wykładni.

W opinii Prokuratora Generalnego, analiza uzasadnienia pytania prawnego prowadzi do wniosku, że sąd pytający chce otrzymać odpowiedź na pytanie, czy stan prawny obowiązujący przed 3 sierpnia 2008 r., a więc do wejścia w życie przepisów art. 305¹-305⁴ k.c. regulujących instytucję służebności przesyłu, umożliwił nie tylko „wykreowanie” w drodze wykładni sądowej instytucji służebności o cechach służebności przesyłu, ale przede wszystkim zasiedzenie takiej służebności przez przedsiębiorstwo przesyłowe. Przedmiotem pytania prawnego jest zatem ocena poprawności przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładni kwestionowanych przepisów.

Sąd pytający powołuje wprowadzone konstytucyjne wzorce kontroli dotyczące ochrony prawa własności, jednak ich naruszenie upatruje w niedopuszczalnym sposobie wykładni kwestionowanych przepisów. Nie zarzuca bowiem, że nabycie przed 3 sierpnia 2008 r. przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu jest niedopuszczalnym ograniczeniem prawa własności. Kwestionuje natomiast, że sposób wykładni przepisów prawa określonych w pytaniu prawnym może pozostawać w sprzeczności z przepisami Konstytucji dotyczącymi ochrony prawa własności oraz art. 1 protokołu nr 1 do konwencji.

Sąd pytający nie neguje samej instytucji służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, a jedynie sposób, w jaki zdekodowano ją w praktyce orzeczniczej. Tym samym sąd pytający oczekuje od Trybunału Konstytucyjnego weryfikacji poprawności kwestionowanej wykładni sądowej.

W ocenie Prokuratora Generalnego, pytanie prawne stanowi w rzeczywistości ukryty wniosek o dokonanie wiążącej wykładni kwestionowanych przepisów ustawowych, a sąd pytający potraktował Trybunał Konstytucyjny jako *sui generis* instancję wykładniczą. Brak jest zatem możliwości wyrokowania przez TK w przedmiotowej sprawie.

W opinii Prokuratora Generalnego nic nie stoi natomiast na przeszkodzie, by sąd pytający, korzystając ze swych uprawnień, samodzielnie rozstrzygnął kwestię wykładni kwestionowanych przepisów.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przesłanki dopuszczalność merytorycznego rozpoznania pytania prawnego.

Zgodnie z art. 193 Konstytucji „Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem”. Dopuszczalność merytorycznego rozpoznania pytania prawnego uzależniona jest zatem od spełnienia przesłanek: 1) podmiotowej, która wymaga, aby podmiotem inicjującym w trybie pytania

prawnego konstytucyjną kontrolę był wyłącznie sąd; 2) przedmiotowej, która ogranicza kontrolę jedynie do oceny hierarchicznej zgodności aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą; 3) i wreszcie funkcjonalnej, która nakazuje, aby od odpowiedzi na pytanie prawne zależało rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Skuteczne zainicjowanie kontroli konstytucyjnej w trybie pytania prawnego wymaga zatem spełnienia przesłanek określonych w art. 193 Konstytucji i powtórzonych w art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Powołane przepisy, łącznie z art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o TK, precyzują warunki merytorycznego rozpoznania pytania prawnego.

Podmiotem inicjującym niniejsze pytanie prawne jest sąd – Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: sąd pytający). Pytanie prawne spełnia zatem przesłankę podmiotową.

Poważne wątpliwości budzi jednak dopuszczalność merytorycznej kontroli konstytucyjności ze względu na przedmiot pytania prawnego. Prokurator Generalny i Marszałek Sejmu wskazują jednoznacznie na brak spełnienia przesłanki przedmiotowej, a w konsekwencji także funkcjonalnej. W opinii Prokuratora Generalnego, przedmiotem niniejszego pytania prawnego jest ocena konstytucyjnej poprawności sądowej wykładni kwestionowanych przepisów. Pytanie prawne stanowi zatem ukryty wniosek o dokonanie przez Trybunał Konstytucyjny wiążącej interpretacji kwestionowanych przepisów.

2. Przedmiot kontroli – przedmiot pytania prawnego.

Sąd pytający przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, czy art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121; dalej: k.c.) w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, są zgodne z art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1, art. 21 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji, a także z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175; dalej: protokół nr 1 do konwencji).

Zgodnie z art. 292 k.c. „Służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio”.

W myśl art. 172 § 1 k.c. „Posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie)”.

Art. 285 k.c. stanowi z kolei, że: „§ 1. Nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (służebność gruntowa). § 2. Służebność gruntowa może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej lub jej oznaczonej części”.

Zarówno z *petitum* pytania prawnego, jak i jego uzasadnienia wynika w sposób jednoznaczny, że sąd pytający nie kwestionuje treści wskazanych przepisów, ale ich sądową interpretację, pozwalającą na nabycie w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008

r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego. Tak też został sformułowany „zakresowy” zarzut naruszenia konstytucyjnych wzorców kontroli.

3. Ocena spełnienia przez pytanie prawne przesłanki przedmiotowej i funkcjonalnej.

3.1. Nie ulega wątpliwości, że przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego z punktu widzenia hierarchicznej zgodności z Konstytucją są wyłącznie akty normatywne. Trybunał Konstytucyjny co do zasady nie ocenia stosowania prawa i nie ma charakteru „superinstancji” weryfikującej ostateczne orzeczenia sądowe czy też ostateczne rozstrzygnięcia organów administracji publicznej. Trybunałowi Konstytucyjnemu nie przysługuje także kompetencja do dokonywania powszechnie wiążącej interpretacji prawa. Trybunał Konstytucyjny jest bowiem przede wszystkim sądem prawa a nie sądem faktów.

W konsekwencji przedmiotem pytania prawnego może być wyłącznie ocena hierarchicznej zgodności aktów normatywnych. Sąd może zatem przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie toczącej się przed nim sprawy – art. 193 Konstytucji.

W odniesieniu do niniejszego pytania prawnego nie ulega wątpliwości, że sąd pytający nie kwestionuje konstytucyjności przepisów art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 k.c., ale praktykę ich stosowania przez sądy, przede wszystkim przez Sąd Najwyższy. W przekonaniu sądu pytającego, Sąd Najwyższy posłużył się wskazanymi przepisami k.c. do dokonania prawotwórczej wykładni umożliwiającej przed 3 sierpnia 2008 r. nabycie w drodze zasiedzenia przez przedsiębiorstwo przesyłowe służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu, o której mowa w art. 305¹-305⁴ k.c. Sąd pytający nie ma wątpliwości co do konstytucyjności wskazanych przepisów, kwestionuje bowiem w sposób jednoznaczny wyłącznie ich interpretację sądową, opisaną zakresowo w *petitum* pytania prawnego. Co więcej, w uzasadnieniu pytania prawnego wielokrotnie i wprost zarzuca, że to opisany sposób wykładni pozostaje w sprzeczności z konstytucyjną ochroną prawa własności (np. s. 7 i 8). Sąd pytający oczekuje zatem od Trybunału Konstytucyjnego oceny konstytucyjnej poprawności kwestionowanej wykładni (zob. s. 10 uzasadnienia pytania prawnego).

Powyżej opisany przedmiot pytania prawnego, co do zasady, nie podlega kontroli konstytucyjności dokonywanej w tym trybie przez Trybunał Konstytucyjny. Przedmiot pytania prawnego powinien bowiem dotyczyć hierarchicznej zgodności aktów normatywnych.

3.2. Nie należy jednak tracić z pola widzenia, że w orzecznictwie TK dopuszcza się, przy obwarowaniu licznymi warunkami, możliwość oceny konstytucyjności treści normatywnych nadanych przepisowi prawa przez praktykę jego stosowania. W orzecznictwie TK przyjmuje się, że „jeżeli określony sposób rozumienia przepisu ustawy utrwalił się już w sposób oczywisty, a zwłaszcza jeśli znalazł jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego bądź Naczelnego Sądu Administracyjnego, to należy uznać, że przepis ten – w praktyce swego stosowania – nabrał taką właśnie treść, jaką odnalazły w nim najwyższe instancje sądowe naszego kraju” (zob. przede wszystkim wyrok TK wydany w pełnym składzie z 27 października 2010 r., sygn. K 10/08, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 81 oraz wcześniejsze orzeczenia TK z: 28 października 2003 r., sygn. P 3/03, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 82; 8 maja 2000 r., sygn.

SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107; 6 września 2001 r., sygn. P 3/01, OTK ZU nr 6/2001, poz. 163, 28 stycznia 2003 r., sygn. SK 37/01, OTK ZU nr 1/A/2003, poz. 3 oraz 3 czerwca 2008 r., sygn. K 42/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 77).

Objęcie kognicją Trybunału Konstytucyjnego treści normatywnych, które zostały wyprowadzone z aktu normatywnego w drodze jego stosowania przez najwyższe instancje sądowne naszego kraju, nie dotyczy jednak każdej wykładni, która budzi wątpliwości konstytucyjne. Aby w ogóle dopuścić możliwość oceny konstytucyjności treści normatywnych nadanych przepisowi prawa w drodze wykładni sądowej, określony sposób rozumienia przepisu powinien utrwalić się w sposób oczywisty, a także znaleźć jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie SN albo NSA.

Trybunał Konstytucyjny, oceniając konstytucyjność normy prawnej, uwzględnia zatem jej interpretację przez organy stosujące prawo, jeżeli ma ona charakter: stały, powszechny oraz jednoznaczny (zob. np. wyrok TK z 8 grudnia 2009 r., sygn. SK 34/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 165 oraz wyroki TK z: 17 listopada 2008 r., sygn. SK 33/07, OTK ZU nr 9/A/2008, poz. 154; 16 września 2008 r., sygn. SK 76/06, OTK ZU nr 7/A/2008, poz. 121).

Zawsze jednak możliwość przeprowadzenia kontroli konstytucyjności uzależniona jest od stwierdzenia, czy jednolita i bezsporna praktyka stosowania prawa nadała kwestionowanym przepisom jednoznaczne rozumienie, a więc treść normatywną, tak jakby uczynił to sam ustawodawca. Nawet jednak w takiej sytuacji kognicja Trybunału Konstytucyjnego nie obejmuje – co oczywiste – wykładni sądowych.

3.3. Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny rozważył, czy przedmiot kontroli określony w niniejszym pytaniu prawnym może podlegać hierarchicznej kontroli konstytucyjności.

Nie ulega wątpliwości, że począwszy od uchwały SN z 17 stycznia 2003 r., sygn. akt III CZP 79/02 (OSNC nr 11/2003, poz. 142) przez liczne kolejne orzeczenia, w tym m.in. uchwałę SN z 7 października 2008 r., sygn. akt III CZP 89/08 (Lex nr 458125), orzecznictwo SN nie tylko wykreowało służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu (wprowadzonej do k.c. 3 sierpnia 2008 r.), ale dopuściło także możliwość zasiedzenia przez przedsiębiorstwo przesyłowe powyższej służebności gruntowej przed wejściem w życie art. 305¹-art. 305⁴ k.c.

Dotychczas jednolitą w tym zakresie linię orzecniczą Sądu Najwyższego przerwała dopiero uchwała 7 sędziów SN z 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt III CZP 87/13, w sentencji której stwierdzono, że: „Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu”. W uchwale tej Sąd Najwyższy, rozstrzygając zagadnienie prawne, uznał, że tytuł prawny w postaci decyzji o charakterze wywłaszczającym, ograniczającym właściciela konkretnej nieruchomości w jego prawie w związku z koniecznością ustanowienia na niej urządzeń przesyłowych, nie oznacza, że przedsiębiorstwo przesyłowe może być traktowane jako samoistny posiadacz służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu i tym samym uniemożliwił doliczenie czasu władania nieruchomością na podstawie takiej decyzji administracyjnej do okresu wymaganego dla jej zasiedzenia. Sąd Najwyższy wyszedł bowiem z założenia, że wykładnia przepisów o zasiedzeniu musi uwzględniać aspekt konstytucyjnie gwarantowanej ochrony własności. Instytucja zasiedzenia ma daleko idące skutki w odniesieniu do prawa własności i stąd też wszelkie wątpliwości nasuwające się przy jej interpretacji winny być tłumaczone na rzecz ochrony własności. Biorąc powyższe pod

uwagę, Sąd Najwyższy uznał, wbrew wcześniejszym orzeczeniom, że inny jest charakter władania cudzą nieruchomością w zakresie służebności przesyłu (od 3 sierpnia 2008 r.), a inny władania nieruchomością przez przedsiębiorcę na mocy tytułu prawnego, tj. decyzji o charakterze wywłaszczeniowym, o której mowa w art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.). Z perspektywy właściciela nieruchomości obciążonej nie było i nie jest możliwe do odróżnienia, czy przedsiębiorcy przesyłowemu, mającemu tytuł prawny do wkraczania w jego nieruchomość w postaci decyzji administracyjnej, towarzyszy *animus* posiadania tej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Właścicielowi nieruchomości legalnie zajętej pod urzędzenia przesyłowe i to na podstawie decyzji o charakterze wywłaszczeniowym nie można też postawić zarzutu, że przez odpowiednio długi czas pozostawał bierny wobec korzystania w określony sposób przez przedsiębiorcę przesyłowego z jego nieruchomości, co z kolei miałyby doprowadzić do zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy kategorycznie stwierdził, że „Skoro ustawodawca w związku z uchwaleniem ustawy z dnia 30 maja 2008 r. nie zdecydował się na wygaszenie uprawnień przedsiębiorców korzystających z urządzeń przesyłowych na cudzych nieruchomościach, w związku z wydaniem decyzji administracyjnych mających podstawę w art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (...), to drogą wykładni nie można dochodzić do «konwersji» tych uprawnień w uprawnienia właściwe podmiotom, które uzyskały służebność przesyłu”.

Trybunał Konstytucyjny, uwzględniając powyższe okoliczności, uznał, że nie ma bezspornie jednolitej praktyki stosowania prawa, która nadała kwestionowanym przepisom jednoznaczne treści tak, jakby uczynił to sam ustawodawca. Uchwała SN z 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt III CZP 87/13, świadczy o tym, że nie mamy do czynienia z jednolitą wykładnią sądową kwestionowanych przepisów, nadającą im stałe, powszechne i jednoznaczne rozumienie.

Nie sposób zatem uznać, aby przedmiot niniejszego pytania prawnego – wykładnia Sądu Najwyższego, w opinii sądu pytającego, prawotwórcza i nieprawidłowa z perspektywy konstytucyjnej – spełniał opisane wyżej warunki umożliwiające stwierdzić, że mamy do czynienia z treściami normatywnymi nadanymi przepisom prawa na mocy jednoznacznej i autorytatywnej, a także utrwalonej w sposób oczywisty wykładni SN.

Trybunał Konstytucyjny uznał zatem, że niniejsze pytanie prawne nie spełnia przesłanki przedmiotowej, a co za tym idzie także funkcjonalnej, o których mowa w art. 193 Konstytucji.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, umorzyć postępowanie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Ze wskazanych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.